
Οικονομική Ανάλυση της Πολιτικής για την Περιφερειακή Ανάπτυξη (Στόχος 8.5)

Δίκαιη Ανάπτυξη για Κάθε Περιφέρεια - Γεφυρώνοντας το Χάσμα της Ελλάδας

Σελίδα 1

1. Γιατί αυτό το ποσό; Η Οικονομική Λογική πίσω από την Επένδυση των €100 εκατομμυρίων.

Η ετήσια επένδυση των ~€100 εκατομμυρίων για τη δημιουργία ενός **Εθνικού Ταμείου Δίκαιης Μετάβασης** είναι μια στρατηγική απόφαση που αποσκοπεί όχι στο να λύσει από μόνη της το τεράστιο πρόβλημα των περιφερειακών ανισοτήτων, αλλά στο να λειτουργήσει ως ο **εθνικός καταλύτης και συμπληρωματικός πόρος** του πολύ μεγαλύτερου Ευρωπαϊκού Ταμείου Δίκαιης Μετάβασης (Just Transition Fund - JTF). Η οικονομική λογική της είναι αυτή της **στρατηγικής μόχλευσης και της εθνικής ευελιξίας**.

Η Λογική της Συμπληρωματικότητας:

- **Κάλυψη των Κενών:** Το Ευρωπαϊκό Ταμείο Δίκαιης Μετάβασης έχει συγκεκριμένους, αυστηρούς κανόνες επιλεξιμότητας. Υπάρχουν κρίσιμες παρεμβάσεις που μπορεί να χρειάζεται μια περιοχή (π.χ. άμεση εισοδηματική στήριξη, χρηματοδότηση πολύ μικρών τοπικών πρωτοβουλιών) οι οποίες ενδέχεται να μην είναι επιλέξιμες από το JTF. Το Εθνικό Ταμείο των €100 εκατομμυρίων είναι σχεδιασμένο για να καλύπτει ακριβώς αυτά τα **κενά**, παρέχοντας την απαραίτητη ευελιξία.
- **Μόχλευση και Εθνική Συμμετοχή:** Η ύπαρξη ενός εθνικού ταμείου αυξάνει την ικανότητα της χώρας να απορροφήσει πλήρως τους ευρωπαϊκούς πόρους. Λειτουργεί ως το ταμείο που θα παρέχει την **απαιτούμενη εθνική συμμετοχή** για μεγάλα έργα που συγχρηματοδοτούνται από το JTF, και ως "κεφάλαιο εκκίνησης" (seed capital) για την ωρίμανση μελετών που στη συνέχεια θα υποβληθούν για χρηματοδότηση σε ευρωπαϊκό επίπεδο.
- **Στόχευση πέραν της Απολιγνιτοποίησης:** Ενώ το JTF εστιάζει κυρίως στις λιγνιτικές περιοχές (Δυτική Μακεδονία, Μεγαλόπολη), το Εθνικό Ταμείο μπορεί να επεκτείνει τη δράση του και σε **άλλες περιφέρειες που αντιμετωπίζουν υψηλή ανεργία** λόγω άλλων διαρθρωτικών αλλαγών (π.χ. αποβιομηχάνιση, κρίση στον τουρισμό).

Συνεπώς, το ποσό των **€100 εκατομμυρίων** δεν είναι το συνολικό κόστος της δίκαιης μετάβασης, αλλά το **στρατηγικό εθνικό κεφάλαιο** που απαιτείται για να καταστεί η συνολική ευρωπαϊκή και εθνική προσπάθεια πιο αποτελεσματική, πιο ευέλικτη και πιο ολοκληρωμένη.

Σελίδα 2

2. Σε τι ακριβώς θα διατεθεί αυτό το ποσό; Η Δομή της Δαπάνης.

Τα ~€100 εκατομμύρια του **Εθνικού Ταμείου Δίκαιης Μετάβασης** θα διατεθούν για τη χρηματοδότηση ενός ευρέος φάσματος παρεμβάσεων, με στόχο τη δημιουργία ενός νέου, βιώσιμου οικονομικού μοντέλου στις πληττόμενες περιοχές.

A. Επενδύσεις στην Οικονομική Διαφοροποίηση:

Αυτό είναι το πιο κρίσιμο σκέλος.

- **Κίνητρα για Νέες Επιχειρήσεις:** Παροχή επιχορηγήσεων, φορολογικών ελαφρύνσεων και εγγυήσεων δανείων για την προσέλκυση νέων επενδύσεων σε καινοτόμους, πράσινους κλάδους (π.χ. καθαρή ενέργεια, κυκλική οικονομία, βιολογική γεωργία, τεχνολογία).
- **Στήριξη Υφιστάμενων ΜμΕ:** Βοήθεια στις τοπικές μικρομεσαίες επιχειρήσεις για να εκσυγχρονιστούν, να ψηφιοποιηθούν και να προσαρμοστούν στη νέα οικονομική πραγματικότητα.

B. Επενδύσεις στο Ανθρώπινο Κεφάλαιο:

- **Μαζικά Προγράμματα Επανακατάρτισης (Reskilling):** Χρηματοδότηση προγραμμάτων για την επανακατάρτιση των χιλιάδων εργαζομένων που χάνουν τη δουλειά τους από την απολιγνιτοποίηση, ώστε να αποκτήσουν τις δεξιότητες που απαιτούν οι νέοι, πράσινοι κλάδοι.
- **Προγράμματα Αναβάθμισης Δεξιοτήτων (Upskilling):** Εκπαίδευση του υπάρχοντος εργατικού δυναμικού σε νέες τεχνολογίες και πρακτικές.

Γ. Επενδύσεις σε Υποδομές και Αποκατάσταση:

- **Συγχρηματοδότηση Έργων:** Παροχή της εθνικής συμμετοχής για μεγάλα έργα υποδομής που χρηματοδοτούνται από το JTF (π.χ. οδικά δίκτυα, ενεργειακές υποδομές).
- **Περιβαλλοντική Αποκατάσταση:** Χρηματοδότηση για την αποκατάσταση των εδαφών των παλαιών λιγνιτωρυχείων και την απόδοσή τους σε νέες, παραγωγικές χρήσεις (π.χ. φωτοβολταϊκά πάρκα, ζώνες αναψυχής).

Δ. Άμεση Κοινωνική Στήριξη:

- **Προσωρινή Εισοδηματική Στήριξη:** Το Εθνικό Ταμείο μπορεί να παρέχει, όπου κριθεί απαραίτητο, μια προσωρινή, στοχευμένη εισοδηματική στήριξη στις τοπικές κοινωνίες κατά την πιο δύσκολη φάση της μετάβασης, μια δαπάνη που συχνά δεν είναι επιλέξιμη από τα ευρωπαϊκά ταμεία.

3. Πώς θα επιτευχθεί ο επιδιωκόμενος αντίκτυπος; Ο Οικονομικός Μηχανισμός.

Η πολιτική στοχεύει στη μετατροπή μιας βίαιης οικονομικής συρρίκνωσης σε μια ευκαιρία για διαρθρωτικό μετασχηματισμό.

1. Ο Μηχανισμός της Πρόληψης της Ύφεσης:

- Χωρίς παρέμβαση, το κλείσιμο των λιγνιτικών μονάδων θα οδηγούσε σε μια **βαθιά, παρατεταμένη ύφεση** στις τοπικές οικονομίες, με μαζική ανεργία, κατάρρευση της ζήτησης και φυγή του πληθυσμού.
- Το Ταμείο λειτουργεί ως **αντικυκλική πολιτική**. Η διοχέτευση εκατοντάδων εκατομμυρίων (εθνικών και ευρωπαϊκών πόρων) στην τοπική οικονομία **αντισταθμίζει την απώλεια του εισοδήματος** από τις παλιές δραστηριότητες και διατηρεί την οικονομική δραστηριότητα ζωντανή κατά τη μεταβατική περίοδο.

2. Ο Μηχανισμός του Οικονομικού Μετασχηματισμού:

- Η πολιτική δεν στοχεύει απλώς στη διατήρηση της υπάρχουσας κατάστασης, αλλά στη **δημιουργία μιας νέας, πιο ανθεκτικής οικονομικής βάσης**.
- Η επένδυση σε νέους κλάδους και στην επανακατάρτιση του εργατικού δυναμικού οδηγεί στη **διαφοροποίηση της τοπικής οικονομίας**, μειώνοντας την εξάρτησή της από έναν μόνο, φθίνοντα κλάδο.

3. Ο Μηχανισμός της Προσέλκυσης Ιδιωτικών Κεφαλαίων:

- Οι δημόσιοι πόροι από το Εθνικό και το Ευρωπαϊκό Ταμείο λειτουργούν ως **καταλύτης**. Δημιουργούν τις απαραίτητες υποδομές και παρέχουν τα αρχικά κίνητρα που **μειώνουν το ρίσκο για τους ιδιώτες επενδυτές**, καθιστώντας τις περιοχές αυτές ελκυστικούς προορισμούς για νέες ιδιωτικές επενδύσεις.

Η πολιτική, επομένως, δεν είναι απλώς ένα κοινωνικό "επίδομα" σε μια περιοχή που πλήττεται. Είναι μια **ενεργητική αναπτυξιακή στρατηγική** που χρησιμοποιεί δημόσιους πόρους για να καθοδηγήσει μια ολόκληρη περιφέρεια προς ένα νέο, βιώσιμο και πιο δυναμικό οικονομικό μέλλον.

Σελίδα 3

4. Από πού θα προέλθουν οι πόροι; Η Ανάλυση της Χρηματοδότησης.

Η χρηματοδοτική στρατηγική είναι υποδειγματική ως προς την αξιοποίηση της αρχής της **συμπληρωματικότητας** μεταξύ εθνικών και ευρωπαϊκών πόρων.

- **Πυρήνας: Εθνικός Προϋπολογισμός**
Ο πυρήνας της χρηματοδότησης του νέου Ταμείου, ύψους ~€100 εκατομμυρίων, θα προέρχεται από τον Εθνικό Προϋπολογισμό, πιθανότατα μέσω του Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων. Αυτό είναι εξαιρετικά σημαντικό γιατί:
 - **Δείχνει Εθνική Κυριότητα και Δέσμευση:** Αποδεικνύει ότι η Δίκαιη Μετάβαση δεν είναι απλώς μια υποχρέωση που επιβάλλει η Ευρώπη, αλλά μια **κεντρική εθνική πολιτική προτεραιότητα**, στην οποία η Ελλάδα επενδύει τους δικούς της πόρους.
 - **Παρέχει Ευελιξία:** Οι εθνικοί πόροι μπορούν να χρησιμοποιηθούν με πολύ μεγαλύτερη ευελιξία από τους ευρωπαϊκούς για την κάλυψη άμεσων και μη-τυπικών αναγκών, όπως η προσωρινή εισοδηματική στήριξη.

- Συμπληρωματικά: Ευρωπαϊκό Ταμείο Δίκαιης Μετάβασης (Just Transition Fund - JTF)
Το Εθνικό Ταμείο είναι σχεδιασμένο για να λειτουργεί σε απόλυτη συνέργεια με το πολύ μεγαλύτερο Ευρωπαϊκό Ταμείο Δίκαιης Μετάβασης. Το JTF είναι το ειδικό χρηματοδοτικό εργαλείο της ΕΕ για την υποστήριξη των περιφερειών που πλήττονται περισσότερο από την πράσινη μετάβαση.
 - **Ο Μηχανισμός της Μόχλευσης:** Οι εθνικοί πόροι των €100 εκ. θα χρησιμοποιηθούν για τη **συγχρηματοδότηση** των έργων του JTF. Αυτό σημαίνει ότι για κάθε ευρώ που βάζει η Ελλάδα από το Εθνικό Ταμείο, η Ευρώπη θα βάζει πολλαπλάσια ευρώ από το JTF, **πολλαπλασιάζοντας έτσι τον συνολικό διαθέσιμο προϋπολογισμό** για τις περιοχές σε μετάβαση.
 - **Ολιστική Κάλυψη:** Ο συνδυασμός των δύο ταμείων επιτρέπει τη δημιουργία ενός ολοκληρωμένου πακέτου παρεμβάσεων. Το JTF θα χρηματοδοτήσει τα μεγάλα, διαρθρωτικά έργα (π.χ. αναβάθμιση υποδομών, μεγάλα προγράμματα κατάρτισης), ενώ το Εθνικό Ταμείο θα καλύπτει τις πιο ευέλικτες, στοχευμένες και άμεσες κοινωνικές ανάγκες.

Αυτή η προσέγγιση επιτρέπει στην Ελλάδα να εφαρμόσει μια εξαιρετικά φιλόδοξη και δαπανηρή περιφερειακή πολιτική με τον πιο αποδοτικό και δημοσιονομικά υπεύθυνο τρόπο, συνδυάζοντας την εθνική πρωτοβουλία με την ευρωπαϊκή αλληλεγγύη.